

RAMON DE BAÑOS

Barcelona, 17 d'abril de 1890 – 8 de gener
de 1980

FILMOTECA DE CATALUNYA

Àrea de Documentació – Biblioteca de Cinema

Taula de continguts

1. Descripció del Fons Ramón de Baños.....	3
2. Quadre de classificació.....	8
3. Inventari	10
C1 DOCUMENTACIÓ PERSONAL, FAMILIAR I PATRIMONIAL.....	10
C2 ACTIVITAT PROFESSIONAL	13
C3 ACTIVITAT CREATIVA I LLEURE	19
C4 CORRESPONDÈNCIA.....	19
C5 FOTOGRAFIES	20
C6 RECONeixEMENT I CRÍTICA.....	20
C7 BIBLIOTECA I HEMEROTECA.....	21
C8 OBRES DE CREACIÓ ALIENA.....	22

1. Descripció del Fons Ramón de Baños

ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

Codi de referència:	CAT XXX BCN Filмотeca de Catalunya Baños, Ramon de LL2
Nivell de descripció:	Fons
Títol:	Fons Ramon de Baños
Data:	Dates de creació: 1867/1978 (predomina 1911-1950)
Volum i suport:	40 arxivadors, 37 capsles petites amb negatius de vidres i 4 capsles planes; paper i fotografies

ÀREA DE CONTEXT

Nom del productor: Ramon de Baños

Història del productor:

Ramón de Baños (Barcelona, 17 d'abril de 1890 – 8 de gener de 1980) guionista, operador de càmera, creador d'efectes especials i pioner del cinema català que, juntament amb el seu germà Ricardo de Baños (1882-1939), aconseguí rodar algunes de les produccions espanyoles més importants del cinema mut. Ja des de petit, tant ell com el seu germà Ricardo, van sentir afecció per a la fotografia, tot i que, probablement, en Ramon fou qui estava més dotat per a l'art de la composició d'imatges.

Es formà i treballà en estreta col·laboració amb els seus germans Francesc, fotògraf, i Ricard, realitzador i operador en cap. El 1905, va deixar els estudis de dret i el bufet d'advocats en què treballava i entrà, a instàncies del seu germà Ricardo, a la productora Hispano Films, primer com a aprenent i ajudant de laboratori i després com a ajudant de càmera i codirector en els reportatges que filmava Ricardo. El 1908, filmà la visita del rei Alfons XII a Saragossa, l'any següent, l'homenatge a Àngel Guimerà a Barcelona i Barcelona en tramvia, el 1909.

El 1911, gràcies a l'èxit dels seus primers documentals, abandona la productora i marxà al Brasil contractat com projeccionista, fotògraf i operador per l'empresari alacantí Joaquim Llopis, qui li encarrega tot un seguit de films industrials i turístics. El mateix any ambdós funden la productora The Pará Films, per a la qual creen i editen el noticiari Pará Films Journal (1912-13).

A finals de 1913, a causa d'unes fortes febres, Ramon tornà a Barcelona després de realitzar una fructífera feina per tota Sud Amèrica, on es reincorpora amb el seu germà Ricardo a la productora Hispano Films. Participant el 1914 com operador i muntador del film La danza fatal, en què evidencià una gran

competència professional. Poc després els dos germans s'independitzen de Marro y funden la productora Royal Films (1916). En aquesta associació Ricardo assumeix el paper principal de cap artístic, tenint molt en compte les opinions estètiques de Ramon, signant bona part dels guions i la direcció de les pel·lícules de la societat com a co-directors i co-guionistes, bé entre ells dos, bé amb altres directors o escriptors contractats per a l'ocasió. És difícil saber exactament quina era l'empremta exacta de cadascun d'ells en el resultat final de cada pel·lícula, dons les seves aportacions van ser també, la major part de les vegades, no acreditada. El que sembla clar és que en Ramón de Baños va tenir sempre la responsabilitat final de l'aspecte estètic visual de les pel·lícules, signant com a director de fotografia, signant tres llargmetratges com a director en solitari: Carmen o la hija del contrabandista (1911), El padre Juanico (1923) i El acero libertario (1937), aquesta darrera sonora.

De tota manera les dues fites més importants de l'empresa van ser, sens cap mena de dubte, La vida de Cristóbal Colón y el descubrimiento de América (1916) i Don Juan Tenorio (1922).

El film sobre Cristòfor Colom va ser el més car del seu temps (va costar més d'un milió de pessetes de l'època, una xifra llavors absolutament desorbitada) i de fet va ser una coproducció amb França i la productora "Filmes cinematographiques" i el seu director fou el francès Emile Bourgeois. La principal col·laboració d'en Ramón de Baños en aquest monumental film- per al qual es van haver de construir tres reproduccions el més fidels possibles de les tres caravel·les- va ser el de l'aspecte visual i direcció de fotografia, la qual va ser aclamada per la crítica europea de l'època.

L'adaptació del Juan Tenorio va ser una producció cent per cent de "Royal Films", amb Ricardo de Baños acreditat com a únic director i en Ramón de Baños sempre com a director de fotografia i d'art. Aquest fou el film del qual els dos germans se sentiren més orgullosos, dons l'esforç, tan a nivell artístic com econòmic, no devia en aquest cas a ningú més que a ells.

La producció dels germans Baños continuà al llarg de la dècada dels anys trenta, si bé sense el domini del mercat que varen tenir all llarg dels anys vint, si be amb una certa capacitat d'adaptació als nous temps. El cert és que la producció espanyola, que havia arrencat amb força a Barcelona, esdevenint Catalunya el més important centre productor, s'havia anat decantant cada cop més per Madrid, tancant a casa nostra, una a una, totes les empreses del sector, no podent resistir les aparatoses fallides que representava l'estrena de les darreres produccions.

L'arribada de la Guerra Civil Espanyola representà un cop molt dur per a l'empresa familiar, la qual va resistir fins a l'any 1937, al qual rodaren els darrers films.

Ricard va morir el 1939, darrer any de la guerra i en Ramón de Baños, que encara tenia un cert prestigi entre la professió, va poder continuar fent tasques de càmera en diverses produccions espanyoles dels anys quaranta i cinquanta. Els

darrers anys de la seva vida va gaudir d'alguns homenatges que si li varen fer, a més de tenir temps de poder veure el documental que es va fer sobre la seva vida L'últim pioner (1974).

Història arxivística:

El fons correspon a la documentació generada per Ramon de Baños i va estar a les seves mans fins la seva mort, quan va ser dipositat a la Secció de Cinema Fructuós Gelabert dins del Museu del Teatre de la Diputació de Barcelona. Posteriorment tot aquest material va passar a la Secció de Cinema de la Generalitat de Catalunya, ingressant a la Biblioteca del Cinema de la Filmoteca de Catalunya.

Dades sobre l'ingrés:

Ramon de Baños va cedir tots els seus documents i material cinematogràfic a la Secció de Cinema Fructuós Gelabert, dirigida per Miquel Porter Moix, dins del Museu del Teatre de la Diputació de Barcelona el 1976. Però no va ser dipositat fins després de la seva mort.

ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

Abast i contingut:

El fons Ramon de Baños recull documentació relativa a la seva vida professional relacionada amb el món del cinema i amb el món de la fotografia industrial, tot i que també inclou documentació personal i familiar com ara les seves memòries, correspondència amb la seva dona, fotografies en paper, negatius de vidre i articles sobre el personatge i la seva obra.

Per tant, el fons Ramon de Baños és una important font d'informació per a l'estudi del cinema primitiu català i per l'estudi de les empreses cinematogràfiques del moment.

També cal destacar, degut a la seva condició de fotògraf, la seva importància com a testimoni iconogràfic del moment, ja que inclou una gran quantitat de fotografies artístiques, periodístiques i/o industrials.

Dels documents d'interès personal, és especialment rellevant la correspondència de Ramón de Baños amb la seva muller Rosa Argento durant la seva estada a Belem do Para, Brasil (1911-1913), així com tota la documentació relativa als films en els que va treballar durant el primer quart del segle XX.

Sistema d'organització:

El fons ha estat organitzat d'acord al quadre de classificació funcional que s'ha elaborat per a estructurar i organitzar la documentació i es pot trobar al següent enllaç: [2. Quadre de Classificació](#).

Informació sobre avaluació i tria:

No s'ha realitzat cap actuació d'avaluació i tria.

Incrementos: No es preveuen.

ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

Condicions d'accés:

Documentació de lliure accés amb finalitat d'investigació. Per consultar la documentació, serà necessari visitar la biblioteca amb petició prèvia dels documents i cita concertada.

Condicions de reproducció:

La reproducció de documents s'ha de dur a terme d'acord amb les normes de la Biblioteca del Cinema.

Llengües i escriptures dels documents:

Predomina el castellà.

Característiques físiques i requeriments tècnics:

En general, la documentació presenta un bon estat de conservació.

Instruments de descripció:

S'han confeccionat tres instruments de descripció: la fitxa NODAC del fons, el quadre de classificació i un inventari parcial d'unitats documentals simples.

ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

Existència i localització de reproduccions localització de reproduccions:

Tenim una còpia digital del fons que es pot consultar a la sala de reproduccions de la biblioteca. Alguns d'aquests documents també són accessibles des del Repositori de la FilmoTeca de Catalunya <https://repositori.filmoteca.cat/handle/11091/27522>.

ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

Autoria i data(es):

Anna Fors i Mireia Pérez. Abril 2010.

Revisada i modificada per Laura Jurado, juliol 2026.

Fonts:

- La pròpia unitat de descripció.
- Lasa, Joan Francesc. *Aquell primer cinema català. Els germans Baños*. Barcelona : Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1996
- González, Palmira. *El cine en Barcelona, una generación històrica : 1906-1923*. Barcelona : Universitat de Barcelona, 1984

Regles o convencions:

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2. Quadre de classificació

C1. DOCUMENTACIÓ PERSONAL, FAMILIAR I PATRIMONIAL

- 1.1 Documentació identificativa i civil
- 1.2 Memòries, diaris i agendes
- 1.3 Documentació familiar
- 1.4 Documentació patrimonial
 - 1.4.1 Documentació bancària
 - 1.4.2 Documentació comptable
 - 1.4.2.1 Talleres Manufactura Cinematográfica
 - 1.4.2.2 Cine Bebe
 - 1.4.2.3 Altres

C2. ACTIVITAT PROFESSIONAL

- 2.1 Director
 - 2.1.1 Amor que mata (1908)
 - 2.1.2 Il Copa de Catalunya (1909)
 - 2.1.3 Mala raza (1913)
 - 2.1.4 Cuervo del campamento, El (1914)
 - 2.1.5 Herencia de la culpa, La (1914) (altres títols: La herència del pecado)
 - 2.1.6 Sino manda, El (1917) (altres títols: El destino manda)
 - 2.1.7 Puntaire, La (1929) (altres títols: La encajera)
 - 2.1.8 Pel·lícules sense identificar
 - 2.1.9 Relacions amb altres directors:
 - 2.1.9.1 Baltasar Abadal - Prova automobilística a Madrid amb Alfons XIII i la Reina madre, donya María Cristina (1906)
 - 2.1.10 Documentació d'altres fons:
 - 2.1.10.1 Encajera, La (1928)
- 2.2 Director de fotografia
 - 2.2.1 "Juventud Deportiva" al Canodrom de Sants
- 2.3 Productor
 - 2.3.1 Productores pròpies
 - 2.3.1.1 Tricolor
 - 2.3.1.2 Boreal Films
 - 2.3.2 Relació amb altres productores
- 2.4 Inventor
 - 2.4.1 Idees i esbossos
 - 2.4.2 Projectes
 - 2.4.2.1 Càmera de filmar [1897]
 - 2.4.2.2 Càmera de retratar (1898)
 - 2.4.2.3 Primer estudi barcelonès per a la impressió d'interiors [1908]
 - 2.4.2.4 Perfeccionament dels aparells fotogràfics (1919-1920)

- 2.4.2.5 Aparell per reproduir vistes animades amb una cinta de sèries vistes (1920)
- 2.4.2.6 Joguina de cinema (1921)
- 2.4.2.7 Perfeccionament en les pel·lícules cinematogràfiques amb diverses sèries de vistes (1921)
- 2.4.2.8 Micro-Cine-Gar [1921-1923]
 - 2.4.2.8.1 Esbossos i disseny
 - 2.4.2.8.2 Publicitat
- 2.4.2.9 Màquina d'impressionar GAR [1924-1934]
- 2.4.2.10 Càmera en disc (1934)
 - 2.4.2.10.1 Esbossos i disseny
 - 2.4.2.10.2 Patents

C3. ACTIVITAT CREATIVA I DE LLEURE

- 3.1 Obra creativa
 - 3.1.7 Dibuixos

C4. CORRESPONDÈNCIA

- 4.1 Director General de la Caixa de Pensions
- 4.2 Família Lumière
- 4.3 Carlos Fernández Cuenca

C5. FOTOGRAFIES

- 5.1 Retrats de Fructuós Gelabert
- 5.2 Família
 - 7.4.1 Teresa Bonvehí

C6. RECONeixEMENT I CRÍTICA

- 6.1 Articles sobre el personatge i la seva obra
 - 6.1.1 Retalls de premsa
 - 6.1.2 Poemes d'Álfred Guillón Olivé dedicats a Fructuós Gelabert
 - 6.1.3 Anècdotes
- 6.2 Homenatges
 - 6.2.1 Centenari de Fructuós Gelabert

C7. BIBLIOTECA I HEMEROTECA

- 7.1 Documentació relativa a altres aparells cinematogràfics
 - 7.1.1 Le Planeta

C8. OBRES DE CREACIÓ ALIENA

- 8.1 Digitalitzacions